

KOMMUNEDELPLAN FOR IDRETT FRILUFTSLIV OG FYSISK AKTIVITET 2013 - 2016

Arbeid m/HØRINGSdokument
OFFENTLIG ETTERSYN - FRIST 01.11.13

Forsidebilde:

Markus Pettersen og Eirik Rosehaven Hegmostad med idrettsglede og begeistring etter løp i Furulunden.

Foto: Sandra Lovise Sætrang Olsen / Lindesnes avis

FORSIDE

1.	SAMMENDRAG	4
2.	FORMÅLET OG INTENSJONEN MED PLANARBEIDET	6
3.	HOVEDMÅL	6
4.	HANDLINGSPROGRAMMET.....	7
5.	INNLEDNING OG BAKGRUNN.....	8
6.	DEFINISJONER OG KLASSIFISERING	9
7.	STRATEGISKE PLANDOKUMENTER	11
8.	PLANPROSESSEN.....	12
9.	KOMMUNALE FØRINGER VED UTBYGGING.....	16
10.	RESULTATVURDERING FRA FORRIGE PLANPERIODE.....	21
11.	REGISTRERING AV AKTIVITET.....	22
12.	AKTIVITETSANALYSE	24
13.	HANDLINGSPROGRAM FOR AKTIVITET	28
14.	OVER LANGSIKTIGE OPPGAVER (10-12 ÅR).....	24
15.	PRIORITERT HANDLINGSPROGRAM.....	38
16.	DRIFT OG VEDLIKEHOLD AV ANLEGGFEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.	
VEDLEGG 1 REGISTRERINGAV EKSISTERENDEANLEGG OG OMRÅDERFEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.		
VEDLEGG 2 KART OVER ANLEGG, BYGG OGOMRÅDER.....		48

1. SAMMENDRAG

Folkehelse er et hovedområde i kommunedelplanen.

Visjon: Mandal er best på folkehelse – Alltid!

Befolkningen skal oppleve at god helse gir bedre livskvalitet gjennom godt tilrettelagte idretts – og friluftstilbud.

Mandal kommune har en egen kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som rulleres hvert 4. år. Kulturdepartementet forutsetter at hver kommune vedtar slik kommunedelplan, for å få tildelt spillemidler. For Mandal kommune er planen et viktig styringsdokument som er nødvendig for kommunens prioriteringer og tildeling av spillemidler.

Oppstart av planarbeidet og planprogrammet ble vedtatt av bystyret 15.11.2012, og kunngjort i Lindesnes avis med høringsfrist innen 01.01.2013. Planprogrammet Planen er utarbeidet administrativt og høringsinnspill er tatt med som vedlegg til planen.

Gjennom kommunedelplan for idrett og friluftsliv tilrettelegges aktiviteter for alle målgrupper med økt fokus på sammenhengen mellom helse og miljø.

Folkehelseloven

- Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale forskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.
- Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for en langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.
- Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk Idrettsmeldingen

Folkehelse er befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i befolkningen.

Mål og planlegging (§6 i Folkehelseloven)

- Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10 – 1.
- Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er

egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

- Folkehelseiltak (§ 7 i Folkehelseloven)
- Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer.
- Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk.

Samhandlingsreformen

- Forebygge framfor bare å reparere.
- Tidlig innsats framfor sen innsats.

For folk flest vil samhandlingsreformen bety:

- Lettere å få helsehjelp lokalt.
- Tilbudet i kommunene vil bli bredere.
- Det vil bli flere tilbud til dem som ønsker hjelp til å legge om levevaner som kan føre til sykdom, for eksempel å endre kosthold, komme i gang med fysisk aktivitet eller stumpe røyken.
- Folk vil også merke mer fokus på helsefremmende arbeid i nærmiljøet.

2. FORMÅLET OG INTENSJONEN MED PLANARBEIDET

Formålet med planarbeidet er å oppdatere planen til å være et strategisk styringsdokument for kommunens politikk innenfor idrett og friluft.

Planen skal bidra til å:

- målstyre utbygging av anlegg og tilrettelegging av områder for idrett og friluftsliv.
- forberede de årlige oppdateringene og bakgrunnsdokumentasjon for søknader om spillemidler gjennom prioritert handlingsprogram til nærmiljøanlegg for idretts- og friluftsliv.
- sikre arealer for lek, friluftsliv og idrett.
- vise til kommunens eget ansvar for funksjonell og riktig areal- og anleggs utnyttelse.
- tilrettelegge best mulig for drift og vedlikehold.
- å bedre muligheter for finansiering av anlegg, aktivitet og arealer.
- ha fokus mot folkehelse, aktivitet og opplevelser.

3. HOVEDMÅL

Planen skal fremme innbyggernes helse og trivsel gjennom å stimulere til fysisk aktivitet, natur- og kulturopplevelse.

1. Idretten skal sikres et funksjonelt og fleksibelt tilbud i et sunt miljø.
2. Friluftslivet skal stimulere til økt fysisk aktivitet, natur- og kluturopplevelse.
3. Nærmiljøet skal stimulere til fysisk utfoldelse, trivsel og sosialt samvær for alle aldersgrupper.

Planen omfatter et handlingsprogram hvor tiltakene er listet opp i en prioritert kortsiktig del og en uprioritert langsiktig del.

Mandal kommune fastslår at kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv skal ha nær sammenheng med samhandlingsreformen og folkehelseloven, ved at aktivitet og folkehelse vektlegges.

4. HANDLINGSPROGRAMMET

Plandokumentet skal speile kommunens satsing på idrett, friluftsliv og nærmiljøanlegg i et folkehelseperspektiv.

TJUSDALSBUKTA

Det er et stort behov for en ballbinge eller en oppgradering av eksisterende gressmatte til kunstgress og med basketkurver, ballvegg, ol.

HOLUM

Bygging av flerbrukshall i Holum. Innendørs skytebane (15 meters bane) i forbindelse med flerbrukshall. Holum Idrettslag støtter skytterlagets ønske om skytebane i flerbrukshallen. Kommunen må erverve grunnen til idrettshall.

TURLØYPE HOLUM

Lysløypa/turløypa er opparbeidet, men vedlikeholdet fungerer ikke. Idrettslaget foreslår at kommunen må ta ansvaret for dette vedlikeholdet. Løypa gror til på sommerstid, og ødelagte lyspærer skiftes ikke ut om vinteren. Løypa må ivaretas gjennom hele året.

Folk fra hele kommunen benytter løypa, dels også fra Marnardal.

Utvide trasé i lysløypa. Skifte lys i lysløypa. Gruse opp lysløypa.

Forslag fra Holum Idrettslag:

- Kommunen bevilger en sum til årlig vedlikehold som utføres umiddelbart etter behov av en dyktig person som bor i Holum. Dette er en langsiktig satsing for å følge opp og sikre kvaliteten og godt vedlikehold

GANG OG SYKKELVEIER

Kommunen bør ha som målsetning og satsing på gang- og sykkelveier, samt et prioritert handlingsprogram for utbygging og vedlikehold av slike veier.

AKTIV TRANSPORT

Tilrettelegging for aktiv transport.

RALLYBANE OG SKYTEBANE I SAMME OMRÅDE MED BYGGING AV NY E39

Regulere arena for bil-cross, rallycross, med mer, og skytebane i samme område ifb. med ny E-39.

FRØYSLAND SKOLE

Flerbrukshall.

MONES BALLØKKE

Lys og gapahuk.

HARKMARK

Fotballbanen og tennisbanen tilrettelegges for fotball for de minste, baseball, landhockey og tennis, med sykkelbane rundt. I tillegg en sandvolleyballbane.

KVISTEDAL RUNDLØYPE

Turløype, gapahuk, båt plass i forbindelse med turløypa på ca 8-9 kilometer rundløype til Kvistedal.

KAJAKKANLEGG TRENGER MER TILRETTELEGGING

Frrområde i Lervika, Harkmark. Kajakkanlegget trenger litt bedre tilrettelegging.

BOWLINGHALL I MANDAL

Det bør være behov for bowlinghall i Mandal.

SOLHØGDA

Solhøgda ballbinge.

SKILTING OG GRADERING AV TURLØYPER, SYKKELRUTER OG FRIOMRÅDER

Den Norske Turistforening (DNT), reiselivet og Friluftsrådene har forenet kreftene om et felles verktøy for å sikre enda bedre tilrettelegging i naturen. Samarbeidet vil komme flere ulike brukergrupper til gode gjennom et folkehelseperspektiv og reiselivet i et næringsperspektiv. Den nye merkehåndboka fra DNT, lanseres om kort tid. Den skal være en praktisk håndbok for enkel tilrettelegging for ferdsel i naturen. Den inneholder maler for arbeidet med merking og tilrettelegging for vandring, skigåing, sykling og ferdsel på vann. Gjelder for naturvennlig ferdsel uavhengig om målet er et lavterskeltilbud i nærmiljøet eller vandreturer i fjellet eller langs kysten. Det er viktig at det stilles krav om å bruke denne type skilting og merking for vandrestier og sykkelruter og lignende, når man lager nye traseer eller oppgraderer / vedlikeholder eksisterende. Dette er en standard som allerede mange bruker, og det er viktig at kommunen holder et høyt nivå når det gjelder friluftsliv for innbyggerne og de tilreisende.

REGIONALT IDRETTSANLEGG I MANDAL

Vest-Agder idrettskrets (VAI) gjennomførte 6. februar 2013, et møte med den politiske og administrative ledelse i Mandal kommune. Mandal idrettsråd med leder deltok på møtet.

VAI orienterte bla. om anleggsutviklingen i regionen generelt og Mandal spesielt. Organisasjonsjef i VAI utfordret på møte i Mandal, 6.2.2013, den politiske og administrative ledelse i kommunen ideen om å starte en prosess for etablering av et regionalt idrettsanlegg i Mandal. Mandals geografiske beliggenhet i fylket og idrettens behov for regionalanlegg (multianlegg) for hele fylket var grunnlaget for lanseringen. Mandal geografiske beliggenhet og idrettens sterke posisjon i kommunen, utgjør viktige premisser for vårt ønske om at kommunen starter en prosess som vertskap for en slikt anlegg. Idretten ønsker at hele regionen skal bidra og ser betydningen av et multianlegg. Anlegget vil kunne få betydning for et fremtidig samarbeid mellom kommuner, utdanningsinstitusjoner i fylket og næringslivet i regionen. Anlegget tilrettelegges for friidrett, ballidretter og andre spesialidretter.

I fylkeskommunens nye regionalplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet (ute på høring), har fylkeskommunen et mål om at fylkeskommunen skal bidra til å realisere et slikt anlegg i planperioden (frem til 2020).

Idretten i fylket har vedtatt et strategidokument for anleggsutvikling frem til 2020.

Kostnadene for en slikt anlegg ligger på +/- 100 mill.

Tippenøkkelen skal heves til 64% innen 2015. En endring av tippenøkkelen vil medføre et helt annet finansielt grunnlag ved bygging av spillemiddelfinansierte idrettsanlegg i fremtiden. Et interkommunalt anlegg vil kunne oppnå 30% spillemidler.

5. INNLEDNING OG BAKGRUNN

Plandokumentet er utarbeidet etter mal gitt av Kulturdepartementet med en minstekravliste som denne planen oppfyller.

Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er viktige elementer i det forebyggende arbeidet knyttet til folks helse. Det offentlige må sikre aktivitet gjennom anleggsetablering, og sikre arealer for friluftslivet.

Kommunedelplan Mandal kommune.

I denne hovedrulleringen tas inn de plankravene som blant annet omfatter:

- evaluering av forrige plan
- kartdel som viser eksisterende og planlagte anlegg samt arealbehov for planlagte anlegg
- forhold til andre planer i kommunen, som kommuneplan, økonomiplan, m.v.
- mål for kommunens prioritering i arbeidet med idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv

Planen er utarbeidet i medhold av plan- og bygningsloven (§ 20-1).

I stortingsmelding nr 39 (2000-2001) "Friluftsliv – en veg til høgare livskvalitet" blir alle kommuner oppfordret til å ha en markagrense og en plan for forvaltning av marka.

”Marka” er større friluftslivsområder som grenser inn mot byer og tettsteder, og som har direkte atkomst derfra.

Mandal kommune har fulgt opp dette i kommuneplanen ved å avsette store turområder nær sentrum som landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF-områder) der friluftsliv er dominerende. Dette gjelder Hisåsen/Rona, Østre Skogsfjord- Lyseheia, Hålandsheia og Kua. I disse områdene er det bare tiltak som er nødvendige for landbruksdriften og tilrettelegging for allment friluftsliv som er tillatt.

”Sikrede” områder for friluftsliv er dels friluftsområder som eies av stat eller kommune, og dels områder hvor det er inngått servituttavtale mellom grunneier og Staten v/miljøverndepartementet. Begge typer friluftsområder inngår i skjærgårdsparken.

I reguleringsplaner finnes kategoriene friområde og friluftsområde.

Friområder er i den forbindelse ”parker, turveger, leirplasser, anlegg for lek, idrett og sport og områder i sjøen for slik virksomhet”, og friområder skal som regel erverves, opparbeides og vedlikeholdes av kommunen.

Spesialområde friluftsområde i en reguleringsplan er tenkt nyttet for store sammenhengende områder som er brukt eller skal brukes av allmennheten til friluftsliv, og hvor friluftsjnteressene er mer tungtveiende enn for eksempel jord-/skogbruksjnteressene.

Betegnelsen friluftsområde eller friområde brukes også ofte som fellesbetegnelse på grønne områder som er tilgjengelige for allmennhetens frie ferdsel. Dette er utmarksområder som omfattes av allemannsretten. Rettsgrunnlaget for allemannsretten finner vi i friluftsløven, der hovedregelen er at alle har rett til fri ferdsel i utmark.

I naturvernområder (områder som er vernet i medhold av naturvernloven) kan det være begrensninger i ferdselsretten. I sjøfuglreservatene er det for eksempel ferdselsforbud for allmennheten i tiden 15. april – 15. juli av hensyn til hekketiden. Forbudet gjelder også et 50 meter bredt belte på sjøen utenfor reservatene.

6. DEFINISJONER OG KLASSIFISERING

Idrett:

Aktivitet i form av konkurranse eller trening innen den organiserte idretten.

Friluftsliv:

Opphold og fysisk aktivitet i friluft, i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelser.

Natur og kulturopplevelse:

Opplevelsen må i seg selv, eller i forbindelse med annen opplevelse, kunne knyttes til fysisk aktivitet eller til det tradisjonelle friluftslivet.

Kulturdepartementet opererer med følgende klassifisering av idrettsanlegg i forbindelse med spillemiddelordningen:

Nærmiljøanlegg:

Dette er anlegg eller områder tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og / eller oppholdsområder. Anlegg eller områdene skal være fritt allment tilgjengelige og beregnet på egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen for øvrig. Nærmiljøanlegg skal ikke utformes for å dekke anleggsbehov til organisert idrettslig aktivitet, eller ordinær konkurranseidrett.

Ordinære anlegg:

Ordinære anlegg er de tilskuddsberettigede anlegg som fremgår av kulturdepartementets "forskrifter og bestemmelser om tilskudd av spillemidlene til anlegg for idrett og friluftsliv". I hovedsak er de ordinære anleggstypene nært knyttet til konkurranse- og treningsvirksomhet for idrettsorganisasjonene.

Nasjonale anlegg:

Nasjonalanlegg er idrettsanlegg som tilfredsstiller tekniske og funksjonelle standardkrav for avvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser.

Anleggsdefinisjoner:

Anleggstype:	Forteller hvilke aktiviteter og idretter anlegget er beregnet for (Svømmehall, tursti, fotballbane etc.)
Anleggskategori:	Forteller hvilket geografisk område anlegget er ment å betjene, beliggenhet i forhold til brukerne og hvilken funksjon anlegget skal ha.
Anleggssted:	Området der idrettsanleggene er plassert. Det er ikke mulig å søke om spillemidler til et anleggssted.
Anleggsenhet:	Aktivitetsområdet på anleggsstedet. Alle søknader om spillemidler må knyttes til anleggsenhet.
Anleggsflate:	Aktivitetsflater på en anleggsenhet. Anleggsenheten kan ha flere ulike anleggsflater.

Friluftsområder og friområder.

Felles betegnelse på grønne områder som er tilgjengelig for allmennhetens frie ferdsel. I kommunedelplanen brukes begrepene etter følgende forklaring:

- **Friluftsområder**
Friluftsområder er ofte store områder som i hovedsak er i privat eie, og som omfattes av allemannsretten. Det er ikke krav om parkmessig opparbeidelse, kun eventuell tilrettelegging for funksjon og bruk. Områdene benyttes til turer, jakt, fiske, trim, aktiv trening og annet. I kommuneplanens arealdel vil områdene oftest være avsatt til LNF områder, og i reguleringsplansammenheng kan områdene avsettes til spesialområde for friluftsliv.

- Friområder
Friområder dekker avgrensede områder med spesiell tilrettelegging og opparbeiding for allmennhetens uhindrede rekreasjon og opphold. Områdene er vanligvis sikret ved grunnnerv og vedlikeholdes av det offentlige. Områdene kan være parkanlegg, turveier, lysløyper, lekeplasser, nærmiljøanlegg og offentlige badeplasser. Områdene kan også være inngrepsfrie naturområder som for eksempel koller, sletter, bakker i byggeområder fordi de ofte betraktes som en del av dette området. I reguleringsplansammenhenger friområder en egen kategori. (jfr PBL)

7. STRATEGISKE PLANDOKUMENTER

Nasjonale plandokumenter:

- Kulturdepartementets veileder om kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet.
- Rundskriv t- 5/99B om tilgjengelighet for alle.
- Rikspolitiske retningslinjer om barn og unge.
- Helsedirektoratets rapport: Fysisk inaktive voksne i Norge. Hvem er inaktive og hva motiverer til fysisk aktivitet?
- Naturmangfoldloven.
- Helse og omsorgsdepartementet
 - Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005-2009.
 - Stortingsmelding nr.16 (2002-2003). Resept for et sunnere Norge.
 - Stortingsmelding nr.20 (2006-2007). Nasjonal strategi for å utjevne helseforskjeller.
 - St.meld. nr 39 (2000-2001) "Friluftsliv – en veg til høgare livskvalitet"
 - St.meld. nr 26 (2011-2012) Den norske idrettsmodellen.
- Plan og bygningsloven.

Regionale plandokumenter:

- Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020.
- Regionplan for Vest-Agder 2020.

Kommunale plandokumenter:

- Kommuneplanens samfunnsdel.
- Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2009-2012.

8. PLANPROSESSEN

Kommunedelplanen ble første gang vedtatt i 1995, og har deretter vært hovedrullert i 1999, 2004 og 2008.

FORMKRAV

Planen skal ha et planprogram som beskriver planens formål, hovedinnhold og virkninger. Prioritert handlingsprogram rulleres årlig, og hele planen hovedrulleres hvert 4. år.

PROSESS

Formell oppstartmelding for ny plan 2013 – 2016, ble vedtatt av bystyret 15.11.12, sak 145/12. Bystyret vedtok Forslag til Planprogram, iht Plan- og bygningslov, §4-1, og vedtok at styringsgruppe for kommuneplanen også er styringsgruppe for kommunedelplanen. Arbeidet ledes av leder for allmennkultur. Det er opprettet en ressursgruppe. Forslag til Planprogram ble sendt på offentlig ettersyn/høring med høringsfrist 20.01.13.

Bystyret vedtok 07.03.13 Planprogrammet for kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2013 – 2016.

Om prosessen:

Det er lagt vekt på å gjennomføre prosessen best mulig, via direkte kontakt med offentlige instanser, lag og foreninger, barn og unges representanter og velforeninger. Det er avholdt 3 medvirkningsmøter. Et møte i områdene Harkmark, Tregde, Skjernøy, et møte i Holum og et møte i sentrum. En rekke innspill fra disse møtene er tatt med i Handlingsplanen. Referat fra møtene ligger som vedlegg bakerst i planen.

Det avholdes et møte i ressursgruppa mandag 10. juni.

Kommunedelplaner skal behandles etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven og kulturdepartementet har i sin siste veileder lagt svært stor vekt på planprosessen da prosessen er avgjørende for planens kvalitet.

Når vedtatt kommunedelplan for idrett og friluftsliv foreligger, inkluderes den i kommuneplanens samfunnsdel i tråd med ny folkehelselov og føringer for samhandlingsreformen.

Kommunen har lagt forholdene til rette for medvirkning, og det vises spesielt til at barn og unge har fått reell mulighet til deltakelse.

Innholdet omfatter definisjoner, målsetting, status, registrering av aktivitet, analyse over langsiktige oppgaver (10-12 år) og utfordringer virkemidler. Vedlagt følger liste over langsiktige behov, prioritert handlingsprogram, registrering av eksisterende anlegg og områder og kart over anlegg, bygg og områder.

Blant de viktigste temaene har vært plan- og målstyrt utbygging av områder for idrett og friluftsliv, og legge til grunn for universell utforming for tiltakene i planperioden. Det er et overordnet mål i forbindelse med fysisk tilrettelegging av anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet, at alle grupper i befolkningen får gode muligheter til fysisk aktivitet der de bor. Dette gjelder friluftsliv, mosjonsidrett, idrettskonkurranser og toppidrett.

Mandal kommune har hatt en noe dempet anleggsbygging i forrige periode. Speilen har vært den viktigste anleggsutbyggingen. Kommunen har i denne perioden bygget Blomdalen skole, kulturhus, bro og satset på byutvikling på Malmø. Ambisjonene i fremlagte plandokument, både i forhold til prioritert handlingsprogram og opplistingen i de langsiktige behovene, viser at kommunen vil arbeide aktivt for å sikre befolkningen en bedre folkehelse, med muligheter for både organiserte og uorganiserte idretts- og frilftsaktiviteter fremover.

Om plandokumentet:

Plandokumentet er et politisk styringsredskap for å nå kommunens ønskede mål innenfor idrett og friluftsliv, sett i sammenheng med kommunens øvrige planlegging. Kommunen ønsker at mål og strategiformuleringene både er tydeliggjort og innbakt i teksten som i tidligere planer. På dette grunnlag har kommunen gjennomført sine prioriteringer på en skikkelig måte. Ved neste hovedrullering vil kommunen kunne vurdere en endring av dette.

Fylkeskommunen påpeker at mål og strategier må tydeliggjøres, og helst ikke være innbakt i beskrivende tekst. Dette kan få betydning for prioriteringer. Planen er ikke bare et dokument som skal danne grunnlag for spillemiddelsøknader, men skal være kommunens styringsredskap i forhold til idrett og friluftsliv.

Økonomi:

Investeringer i perioden 2009 – 2012 viser total kostnad 34.4 mill, derav tilskudd spillemidler 5.7 mill. Totale investeringer er fordelt på ordinære anlegg, 22.2 mill, derav 3.6 mill tilskudd spillemidler. Nærmiljøanlegg, 12.1 mill, derav 2 mill tilskudd spillemidler. I totale investeringer ligger Lysløype i Furulunden 0.370 mill, derav 0,123 mill. tilskudd spillemidler.

Aktivitetstiltak:

Det vil bli utarbeidet handlingsprogram for aktivitetstiltak som vedlegges planen med opplegg.

Eksempel på skjematisk oppsetting er vedlagt uttalelsen. I den skjematiske opplistingen skal ansvarsforhold synliggjøres. For Mandals del kan det være naturlig å kople inn

aktivitetstiltak knyttet til folkehelse, eller andre aktivitetstiltak i regi av interkommunale friluftsråd (naturlos, seniorturer) eller frivillige organisasjoner.

Det er også viktig at man i forbindelse med aktivitet har en tydelig strategi knyttet til informasjon om de mulighetene som finnes.

Antall klubber er 21 med 4109 medlemmer. Antall idrettsklubber er uendret fra forrige periode, men medlemstallet er redusert med 340 medlemmer.

Langsiktige behov 10 – 12 år fram i tiden ligger inne i uprioritert liste med de seks hovedoverskriftene, utendørs friidrettsanlegg, utendørs fotballanlegg, Andre utendørs idrettsanlegg, innendørsanlegg områder og anlegg for fysisk aktivitet/friluftsliv, områder og anlegg for lek.

De viktigste temaene for rulleringen er:

- Plan- og målstyrt utbygging av anlegg og tilrettelegging av områder for idrett og friluftsliv/fysisk aktivitet.
 - Utbygging og utbedring av Idrettsparken.
 - Nye idrettshaller og andre idrettsanlegg.
 - Tilrettelegging for padling.
- Koordinere i forhold til andre virksomheter innen idrett, friluftsliv, fysisk aktivitet, folkehelse, kultur og turisme.
- Tilbud om fysisk aktivitet for alle aldersgrupper og i alle årstider.
- Sikre og samordne behovene for arealer til lek, friluftsliv/fysisk aktivitet og idrettsaktiviteter.

Balløkker og kvartalslekeplasser i alle boligfelt med tetthet på 40 – 200 boenheter, minimum arealkrav er 1,5 daa. Gode friluftsområder i tilknytning til nye og eksisterende boligområder og hytteområder. (Statusplan for opparbeidelse og vedlikehold av lekeplasser og nærmiljø i kommunen)
- Bedre mulighetene for finansiering av utbyggingskostnader.
 - Bygging etter de krav som utløser spillemidler.
- Følge opp konsekvenser for arealer og anlegg ut fra rikspolitiske retningslinjer for barn og unge. Sikre erstatningsareal der det er nødvendig etter gjeldende retningslinjer. Innføring av universell utforming. Sikre at nasjonale forskrifter om sikring av lekeplasser ivaretas.
- Utvikle gode opplegg for drift og vedlikehold.
- Avklare ansvar og økonomiske forpliktelser mellom kommunen og organisasjonene ved utbygging og drift av anlegg og områder for idrett og friluftsliv.

Overordnede føringer

Historisk har statens støtte til idrettsformål hatt ulike begrunnelser. Tidligere har helsegevinsten ved utøvelse av idrett og fysisk aktivitet vært framhevet. Etter hvert som idretten har fått innpass som del av kulturbegrepet, har dens egenverdi fått økt betydning som begrunnelse for statlig støtte. Når idrett oppfattes som en del av

kulturbegrepet, er det nettopp knyttet til idrettsaktiviteters evne til å skape engasjement, begeistring, identitet og tilhørighet. På dette grunnlaget fordeles hovedtyngden av de statlige spillemidlene til idrettsformål til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, og til utbygging av idrettsanlegg i kommunene. Denne tradisjonen har styrt ressursbruken slik at det er konkurranseidretten i hovedsak som har formet anleggsbyggingen.

Spillemiddelordningen er fra 1947. Den har vært og er en finansieringskilde og en premissleverandør for utvikling og bygging av idretts- og friluftsanlegg i Norge. Det er et krav at alle nærmiljø- og idrettsanlegg over total kr 80.000.- som finansieres eksternt gjennom spillemiddelordningen, skal være prioritert i en politisk vedtatt kommunal plan.

De siste årene har tilskuddsordningen inkludert og fokusert mer på aktivitetsdelen, og dermed også på planer for aktivitetsfremmende tiltak. Som følge av dette stilles det større forventninger for ressursbruken sett i forhold til befolkningens behov for kultur og helse gjennom fysisk aktivitet og naturopplevelse. Dette skaper også nye utfordringer til planlegging og gjennomføring av anlegg og tiltak.

Initiativet til økt fokus på aktiviteter er kommet fra frivillige organisasjoner på grasrota, og etter hvert fra lokale myndigheter; kommune og fylkeskommune. Også finansiering av anleggene har gitt rom for frivillighet og favorisert dugnadsinnsatsen. Hovedelementene for det faglige grunnlaget for å fremme fysisk aktivitet, er viten om de positive og nødvendige fysiologiske virkningene for mennesket.

I stortingsmelding nr 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand står følgende:

”Friluftslivet har en sterk stilling i befolkningen. Dette gir seg utslag både i høy deltakelse i friluftaktiviteter og en sterk tro på at friluftslivet representerer positive verdier. Samlet sett har den del av befolkningen over 16 år som utøver friluftsliv økt med om lag 5 prosentpoeng de siste 30 årene. Dette er gledelig og tyder på at en har lyktes med de tiltak som har vært satt inn. Imidlertid gir en synkende tendens i ungdommens deltakelse og særlig nedgangen i de tradisjonelle aktivitetene, grunn til bekymring. Dette er en utfordring, både i et miljø- og folkehelseperspektiv.

Dette krever økt innsats i stimulerings- og motiveringsarbeidet, bl.a. i samarbeid med friluftslivets organisasjoner.”

”Nasjonale resultatmål for friluftsliv: (også hentet fra st.m. 26)

1. Friluftsliv basert på allemannsretten skal holdes i hevd i alle lag av befolkningen.
2. Barn og unge skal gis mulighet til å utvikle ferdigheter i friluftsliv.
3. Områder av verdi for friluftslivet skal sikres slik at miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting fremmes og naturgrunnlaget bevares.

Ved boliger, skoler og barnehager skal det være god adgang til trygg ferdsel, lek og annen aktivitet i en variert og sammenhengende grønnstruktur med gode forbindelser til omkringliggende naturområder.”

9. KOMMUNALE FØRINGER VED UTBYGGING

- Kommuneplan, som også inkluderer barnas innspill til denne.
- Kommunale retningslinjer for omfang og kvalitet for anlegg for barn og unge.
(Bystyrevedtak 04.12.03)

Forhold til kommunens økonomiplan og budsjett.

Prioritert handlingsprogram er vedtatt av bystyret, og er direkte knyttet til vedtatt budsjett for det enkelte år og økonomiplan. Innen vedtak i bystyret må foreninger og kommunen fremme søknad til Kultur- og kirkedepartement via fylkeskommunen om bygging av nærmiljøanlegg og ordinære anlegg innen 1. oktober. Innen 15. januar registrerer kulturenheten søknadene elektronisk til KKD/VAF. Anleggene skal være registrert i Kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet for å kunne bli vurdert.

Vest-Agder fylkeskommune vurderer de årlige søknadene i forhold til samlet behov fra kommunene, og rammen på spillemidler fra staten.

Økonomiplanen for 2013 – 2016 har en ramme på ca 20 mill.

Drifts – og vedlikeholdsbudsjett

De økonomiske konsekvensene av drift og vedlikehold av eksisterende og planlagte anlegg må bystyret vedta i budsjett 2014 og i økonomiplan for 2014 - 2017. Det er ikke vedtatt drifts- og vedlikeholdsbudsjett av eksisterende og planlagte anlegg for 2013.

Behandling av innspill og merknader

I løpet av oppstartfasen er det innkommet 4 skriftlige innspill og innspill fra barn og unges representant. Arbeidsgruppen har avholdt tre medvirkningsmøter med organisasjonene, ett møte i Holum, et møte i Mandal sentrum og et møte i Harkmark på Vonheim, og ett møte med barn og unges representant.

Innspillene og merknadene er tatt med som høringsuttalelser. Alle innspillene er vurdert og lagt inn i uprioritert liste i planen.

Målsetting

En målsetting for utbygging må være grunnet i hvilket behov som finnes for de forskjellige typer anlegg, hvilke anleggstyper vi har fra før og hvilke prioriteringer man gjør med hensyn til forholdet mellom topp/bredde, eliteidrett/masseidrett, ungdom /barn og eldre o.s.v.

Som et overordnet mål bruker departementet følgende målsetting som Mandal kommune slutter seg til:

Det er et overordnet mål i forbindelse med fysisk tilrettelegging av anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet at alle grupper i befolkningen får gode muligheter til fysisk aktivitet der de bor: Dette gjelder friluftsliv, mosjonsidrett, idrettskonkurranser og toppidrett.

Friluftslivstiltak er lavterskeltiltak med lave anleggs- og driftskostnader. Mange friluftslivstiltak er berettiget spillemidler. Mandal kommune har som målsetting å innarbeide lavterskeltiltak innenfor friluftsliv i prioritert handlingsprogram.

Målsetting for utbygging

Et hovedmål er at alle deler av kommunen skal ha lett tilgjengelighet til aktuelle anlegg eller områder for ønsket aktivitet.

Mandal kommune ønsker en bærekraftig samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og livsgrunnlag både i dag og for kommende generasjoner. Dette skal også legges til grunn ved anlegg og drift av idretts- og friluftslivsanlegg. Det skal for eksempel tilrettelegges slik at idretts- og friluftslivsanlegg i størst mulig grad kan nås til fots, med sykkel eller kollektiv transport. Utbyggingen skal være universelt utformet.

Det må utarbeides bedre beskrivelse i utbyggingsplanen av lekeplasser fra utbygger. Kommunen må sikre at elementbeskrivelse og krav til utførelse av lekeplasser/balløkker ivaretas av utbygger.

For å få en helhetlig utbygging av anlegg og områder må en ta hensyn til følgende prinsipper:

Behovs- og driftsanalyse:

Før planer for nye anlegg eller utvidelser av eksisterende anlegg godkjennes, skal det foreligge en behovsanalyse og en stipulering av FDV-kostnader. Det må klart fremgå at utbyggingen er nødvendig for aktiviteten. I tillegg til dette skal aktivitetsnivået dokumenteres, eller anslaget over fremtidig aktivitet beregnes. Ansvar for dette ligger hos utbygger.

Utforming:

Ved planlegging og tilrettelegging av anlegg for idrett, friluftsliv og nærmiljø skal de estetiske sider ved anlegget vurderes nøye. Dette innebærer at anleggets beliggenhet, omgivelser og utforming skal planlegges med tanke på å oppnå harmoni og trivsel i og omkring anlegget. Ved planlegging og tilrettelegging skal universell utforming ivaretas.

Trafikksikkerhet:

Adkomsten til anlegget skal tilrettelegges og sikres på best mulig måte.

Koordinering:

Alle utbygginger bør ses i en større sammenheng for en mer effektiv fremtidig utnyttelse. Samarbeid og samordning er to viktige stikkord i denne anledning.

Delmål for utbygging

Ved utarbeidelse av kommune- og reguleringsplaner skal en innarbeide arealer og anlegg for lek, idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet som en del av bomiljøet, jfr. også kommunens retningslinjer for omfang og kvalitet av anlegg for barn og unge.

Kommunen har som oppgave å stå for utbyggingen og driften av idrettsanleggene, mens det er foreningslivets oppgave å fylle anleggene med aktivitet. Dette er slått fast i Stortingsmelding nr 41, "Om idretten".

I større bolig- og byområder sikres allmennheten adkomst til områder for friluftsliv og idrett ved trafikksikre grøntkorridorer og parkområder.

Skolenes, idrettens og friluftslivets behov for arealer og anlegg skal samordnes. Det skal legges stor vekt på å sikre områder og bygge anlegg som dekker behovet for flere idretter, aktiviteter og brukergrupper (flerbruksanlegg).

Alle særidretter med stor utbredelse i kommunen som det er et naturlig grunnlag for, bør ha minst ett større kommuneanlegg for sin idrett.

Turveier, turstier og turløyper bør tilrettelegges slik at de utgjør et attraktivt nett med grønne ferdselsårer i bolig- og hytteområder, i skogen og i kulturlandskapet. Turnettet bør, sammen med gang- og sykkelveinettet, gi god og trafikksikker adkomst til utmark, sjø og vassdrag, og binde sammen boligområder med idrettsanlegg, skoler og barnehager. Turløypenettet og anleggene som utvikles i kommunen bør bli tilstrekkelig bekjentgjort gjennom turkart og brosjyrer. Det tilrettelegges et hovedsti- og løypenett i utmark for bruk sommer og vinter, hvor start og endepunkt kan nås til fots, med sykkel eller med kollektive transportmidler. Det utarbeides egne kart som viser de viktigste turveiene.

Ved offentlige badeplasser tilrettelegges aktivitetsområder på land.

Alle idrettsanlegg skal ha universell utforming samt gode og varierte muligheter for friluftsliv/fysisk aktivitet.

Miljømessige og estetiske forhold skal vektlegges ved utbygging av alle anleggs- og områdetyper.

Alle anlegg som bygges i kommunen skal sikres en mest mulig forsvarlig drift og et best mulig vedlikehold. Dette forutsetter god planlegging før byggestart og en god forhåndsanalyse av anleggsbehovet.

Adkomsten til anleggene må sikres gjennom trygge ferdselsårer.

Nærmiljøanlegg

0-6 år

Mandal kommune har i bystyremøte 04.12.03, vedtatt retningslinjer for omfang og kvalitet av anlegg for barn og unge, som bl.a. bestemmer tettheten av lekearealer. Arealene for aldersgruppen 0-6 år ligger først og fremst i nærmiljøanlegg og nærlekeplasser.

Denne planen omfatter anlegg ned til anleggstypen ballplass/kvartalslekeplass. Vi vil derfor se bort fra anlegg som nærlekeplasser i boligdelfelt med 3-40 boenheter.

Nærlekeplass har et min. arealkrav på 300 m², og skal ikke overtas av kommunen, men drives av bofellesskapet.

7-18 år

Barn og unge i begynnelsen av denne aldersgruppen blir gjennom skolesystemet knyttet opp mot skolen og dens idrettsanlegg og dens frilufts- og uteområder. Den yngste delen av denne gruppen

vil også kunne dra nytte av den lokale lekeplassen, men det er her naturlig å tro at barna drar til de litt større og bedre anleggene for å utøve sin aktivitet.

For at denne veien ikke skal bli for lang for de minste, må det, dersom det er mulig, være en ballplass i samtlige nærområder større enn 40 boenheter. Ballplassen må være slik anlagt at den kan passe også for andre aktiviteter enn fotball, samtidig som den bør være så stor at det kan arrangeres mini lokalturneringer. Størrelsen skal være minimum 60 x 40 meter, og den må plasseres godt skjermet i forhold til naboer. Plassen overtas av det offentlige.

Kommuneplanen for Mandal

Mandal er kulturbyen for idrett og friluftsliv med:

- tilgjengelighet for alle
- treningssamlinger og stevner
- turarrangementer og friluftsliv på land og på sjøen
- gratis og tilstrekkelige treningslokaler og arealer for lag og foreninger, i de kommunale bygg og anlegg, til aktiviteter for barn og unge.

Kommunedelplan for anlegg og områder for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet

Kommunedelplan for anlegg og områder for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet inneholder en liste over langsiktige behov, samt et prioritert handlingsprogram for perioden 2013 – 2016. Handlingsprogrammet rulleres hvert år.

Tiltakene i handlingsprogrammet trenger ikke ny behandling i kommuneplanens arealdel:

- Rehabilitering idrettsparken friidrett.
- Rehabilitering idrettsparken fotball.
- Speilen fotballbane.
- Mjåvann skytebane, elektroniske skiver.
- Holum flerbrukshall
- Frøysland skole, ny hall
- Rehabilitering nytt kunstgress idrettsparken.
- Sånum miljøanlegg.
- Lys og gapahuk Mones balløkke.
- Solhøgda balløkke.

For de langsiktige planene er det variabelt hvor konkrete tiltakene er. Det må settes av nødvendige arealer til idrett og fysisk aktivitet i nye reguleringsplaner. I alle bydeler og store boligområder bør det være ballbinge eller tilsvarende, lekeplasser, tur- og naturområder, badeplasser, plass for skileik og islegging, gjerne samlet i flerbruksområder. Ved alle skoler og barnehager er det viktig at det finnes naturlige turområder.

Det er flere andre tiltak på den langsiktige listen som ikke er konkretisert mht areal og derfor heller ikke innarbeidet i noen arealplaner.

Motorsport

Det er innarbeidet konkurransebane for motorsport (vannjet) på sjøen. For konkurranser viser planforslaget to alternative plasseringer: På Bankefjorden og utenfor Piren/Sjøsandene. Brukerne mener at plassering ved Piren er optimalt fordi det er lett adkomst, gode startmuligheter og gode forhold for både utøvere og publikum mht bespisning o.a. På Vassmyra er det regulert inn område for trialløype.

Det kan tillates konkurranser for vannjet etc. 1-2 ganger i året, utenom badesesongen, etter vedtatt forskrift. På Helle avsettes plass til trialkjøring og lignende.

Skytebaner

For å kunne tilrettelegge for økt boligbygging i Holum, og redusere støyforholdene for dem som allerede bor der, foreslås Holum skytebane omregulert til boligformål. Skytebanevirksomheten i Mandal konsentreres til Mjåvann skytebane ved Suvatne. (Skytebanen er heleid av Mandal skytterlag). (Kan kommunen hjelpe til med å ekspropriere areal i Holum som kommunen dermed eier.) Støyberegninger viser hvor stort område rundt skytebanen på Mjåvann som ikke kan bebygges pga. skytebanestøy, eller der det er behov for spesielle tiltak.

Turområder

I kommuneplanen er det innarbeidet turområder i nærheten av boligbebyggelse, og områder som benyttes som rekreasjons og friluftsområder for Mandals befolkning. I planen er områdene vist som LNF-områder der friluftsliv er dominerende. Furulunden er kommunens viktigste turområde, og er sikret gjennom reguleringsplan. I samarbeid med Friluftsrådet Region Mandal bør det ryddes og merkes flere turveier og stier, og det bør tilrettelegges for padling og fisking. Parkeringsmuligheter er nødvendig. Merking av badeplasser er viktig for å unngå konflikter i forhold til motorbåter.

Universell utforming

Mandal kommune skal jobbe for god tilgjengelighet for alle over tid. Løsningene skal være varige og ha god kvalitet. Strategien universell utforming må derfor forankres i administrativ bevissthet og kompetanse på alle sektorområder. Det er viktig å få oppmerksomhet om hindringer som folk møter i hverdagen. Mandal kommune vil spille en sentral rolle for å få fjernet slike hindringer

Erfaringer fra universell utforming av friluftsområder viser at godt tilrettelagte områder gir økt bruk og innehar kvaliteter som mange i befolkningen setter pris på. Strategien universell utforming må forankres i administrativ bevissthet og kompetanse på alle sektorområder.

1. RESULTATVURDERING FRA FORRIGE PLANPERIODE

Tilskudd spillemidler og totalkostnad 2009 – 2012. (Inkl godkjente søknader som er sikret tilskudd som utbetales

Ordinære anlegg, nærmiljøanlegg og mindre kostnadskrevende anlegg.

Anlegg:	Tilskudd	Total kostnad
Mandal Golfklubb Driving Range	227.000	682.000
Rehabilitering idrettsparken friidrett	1.500.000	8.000.000
Rehabilitering idrettsparken fotball	700.000	7.200.000
Speilen fotballbane	1.000.000	6.000.000
Mjøvann skytebane elektroniske skiver	187.000	561.000
Totalt	3.614.000	22.443.000
Nærmiljøanlegg:		
Speilen kunstisflate	1.200.000	10.200.000
Tennisbane Risøbank	200.000	400.000
Balløkke Mones	200.000	422.000
Sånum miljøanlegg	200.000	477.000
Lysløype i Furulunden Lysthuset Blomdalen	123.000	370.000
Lys Mones Balløkke	162.000	324.000
Totalt	2.085.000	12.193.000
Totalt alle anlegg	5.699.000	34.636.000

Anlegg som har vært inne på prioritert handlingsprogram (PHP) i perioden, men ikke realisert:

Balløkke Harkmark og golfbane Vassmyra 2009 og 2010.

Balløkke Skinsnesheia 2009, 2010, 2011, og 2012.

Frøysland gymsal 2010, 2011, 2012, 2013

Speilen aktivitetsområde 2010.

Rehabilitering kunstgress idrettsparken 2012 og 2013.

Tiltak som er ferdigstilt i perioden 2009 – 2012 og fjernet fra uprioritert liste.

1.1 Fastdekke friidrett idrettsparken
2.1 Omlegging av hovedgressbanen
6.9 Kunstisbane

Med *: Forslag 2004. Uten *: Forslag fra 2000 eller tidligere.

Det er gjort mye universell tilrettelegging på Stusøy og Ryvingen. Det er montert heisfeste for mennesker med begrensede bevegelighet under bybroa, og det er opplegg for liknende heis ved turistkontoret, Rosnes og Ryvingen.)

(Kilde: Vest-Agder Idrettskrets registreringer pr. 12.12.12). I tillegg finnes det andre lag og foreninger som driver fysisk aktivitet og trening, men som ikke er tilknyttet Norges Idrettsforbund.

Antall klubber: 21 4109 medlemmer

Side 22 av 30

2003	2199	1613	3812	22
2004	2494	1886	4380	23
2005	2408	1916	4324	24
2006	2561	1729	4290	21
2007	2576	1873	4449	21
2008	2612	1521	4133	21
2009	2750	1680	4430	21
2010	2547	1776	4323	21
2011	2565	1635	4200	21
2012	2251	1517	3768	21

Antall idrettsklubber er stabilt på 21, men medlemstallet har sunket med 432 medlemmer, ca 10 % i tidsrommet 2011 – 2012, og sunket med 662 medlemmer, ca 15 % i tidsrommet 2009 – 2012. Årsakene kan være flere. Her nevnes flere treningssentre, ungdommens ønske om egen styring på trening, økt frafall når treningsfrekvens og treningsdoser øker for å få dem enda bedre, med mer.

Vest-Agder idrettskrets har foretatt en registrering på sunket medlemstall for kvinner og menn. Kvinner hadde en topp i 2007 med 422 aktive og i 2012 med 280 aktive. Dette gir 34 % nedgang i perioden. Menn hadde en topp i 2009 med 541 aktive og i 2012 med 393 aktive. Dette gir 27 % nedgang i denne perioden.

Friluftsrådet LindesnesRegionen (FLIR).

Friluftsrådet for Lindesnesregionen (tidligere Friluftsrådet Region Mandal, FREM) er et interkommunalt samarbeidsorgan mellom kommunene Audnedal, Lindesnes, Mandal, Marnardal, og Åseral, oppretta i samsvar med § 27 i kommuneloven. Medlemskommunene har et likeverdig eierskap med 1/5 på kvar.

I samarbeid med medlemskommunene og fylkeskommunale og statlige organer skal FLIR arbeide for å ivareta og øke interesse, forståelse og muligheter for friluftsliv i Lindesnesregionen. Friluftsrådet i Lindesnesregionen er medlem i Friluftsrådenes landsforbund.

FLIR har utgitt Turkart og Turbok for regionen. Det er ryddet og merket ca 20 mil med turløyper og ca 5 mil med skiløyper ofte i samarbeid med lag og foreninger (speidere, idrettslag, velforeninger) og vi har vedlikeholdsavtaler for en stor del av disse. Det er satt opp to dagsturhytter og to gapahuker. Det er utgitt flere brosjyrer, og deltar hvert år som en av organisasjonene bak naturlosturene. Det er utgitt permer til alle barnehager og grunnskoler i regionen med tips om hvordan de kan bruke naturen i undervisningen. Det er et nært samarbeid med alle kommunene og fylkeskommunen og fylkesmannen om saker som angår friluftsliv.

1. AKTIVITETSANALYSE

Fordeling LAM midler 2012	M6-12	M13-19	K6-12	K13-19	6-12 SUM	13-19 SUM	Total
Mandal Idrettsråd	765	406	562	328	1327	734	2061
Holum IL	76	31	57	22	133	53	186
Mandal Badmintonklubb	9	30	0	4	9	34	43
Mandal Dykkerklubb	2	3	5	1	7	4	11
Mandal Og Omegn Helsesportlag	0	0	0	0	0	0	0
Mandal Kajakklubb	0	0	0	0	0	0	0
Mandal Karateklubb	26	21	7	10	33	31	64
Mandal Seilforening	3	0	0	0	3	0	3
Mandal Svømmeklubb	170	18	144	18	314	36	350
Mandal VBK	0	8	0	25	0	33	33
Mandals Turnforening	70	42	145	56	215	98	313
Mandalskameratene	321	147	25	59	346	206	552
Marnar PL	0	0	0	0	0	0	0
Harkmark IL	14	15	8	4	22	19	41
Mandal Golfklubb	21	24	6	8	27	32	59
Mandal Basketball Klubb	0	8	0	0	0	8	8
Mandal og Halse IL-Håndball	0	1	120	70	120	71	191
Mandal og Halse IL-Friidrett	25	15	25	20	50	35	85
Mandal og Lindesnes Klatreklubb	9	21	12	26	21	47	68
Holum Trialklubb	17	15	8	4	25	19	44
Mandal Cykleklubb	2	5	0	1	2	6	8
Mandal Styrkeklubb	0	2	0	0	0	2	2

10. OVER LANGSIKTIGE OPPGAVER (10-12 ÅR)

På bakgrunn av planens mål, registreringer av anlegg og områder for idrett og friluftsliv, og dokumenterte behov gjennom innspillene, er arbeidsgruppen kommet frem til at det fremdeles er udekkete behov. (Forslag merket med * er foreslått i 2004, med ** er foreslått i 2008, med *** er foreslått i 2013. Forslag uten merking er fremmet i 1996 eller 2000). Etter en gjennomgang og vurdering av behov for anlegg i kommunen vises til følgende:

Generelt for hele kommunen.

- Kunstgressbaner i forbindelse med bydelsutvikling.
- Stort behov for 60 x 40 baner (syver-fotball) med lys og fortrinnsvis kunstgressdekke.
- Aktivitetsflater som kommunen eier og som har forfalt, bør tilrettelegges og oppgraderes.
- Det skal være flerbruksmuligheter på alle ballflater, ikke bare fotball.
- Må påse at vi oppfyller krav til bygging av lekeplasser som settes i bygningsloven og kommunale vedtak, og krav til areal til idrettsbehov. Lek og idrett går hånd i hånd.

- Turnettet bør, sammen med gang- og sykkelveinettet, gi god og trafiksikker adkomst til utmark, sjø og vassdrag, og binde sammen boligområder med idrettsanlegg, skoler og barnehager.
- Sandvolleyball: Det er behov for flere sandvolleyballbaner.
- Skating: Ved utbygging ny E39 kan Veivesenet, eksempelvis som i Drammen, bygge skateramper under veibroer hvis de ellers ligger optimalt til. Skatearena i sentrum er ønsket av barne- og ungdomsrådet.
- Klatreruter: Utendørs klatreruter må oppdateres med omplugging av grep: Stella Maris, Buråsen, Gismerøya, Hodnedalen.

Idrettsparken:

For planperioden 2013-2016 er det ikke vedtatt eventuelle endringer som konsekvens av utbyggingen av Ny Vestnes.

Hovedplan for Idrettsparken ble vedtatt i bystyret 13.12.07. med følgende vedtak:

- 1.Hovedplan for Idrettsparken vedtas og legges til grunn for en trinnvis utbygging/opprusting av Idrettsparken.
- 2.Bystyret slutter seg til arbeidsgruppens forslag til utbyggingsrekkefølge.

Det er foreslått at utviklingen av Idrettsparken skal skje i fem trinn:

- 1.Stadion (fotball og friidrett) med tribuneanlegg og garderobe nord.
- 2.Tribune og garderobe sør.
- 3.Alle banene.
- 4.Hall.
- 5.Intimstadion.

Sentrum:

- Vi må ha et større tilbud til spesielt ungdom. Mandalshallen er sprengt.
- Vi bør få til et tettere samarbeid mellom Mandalshallen og turnforeningen. Det burde bli ett. Dette ble diskutert for noen år tilbake men da var kravene til å kunne høyne nivået til den gamle hallen for store til at man kunne imøtekomme det.
- Bør satses mer på ungdommen i bybildet. Det kan være skateboardramper og mer moderne fysiske aktiviteter i sentrum.
- Mange av dem som bruker tilbudet "gå sakte" i Furulunden ville vært med oftere om de hadde blitt hentet. Er det noe man kan jobbe videre med?
- Turnhallen må gjennomgå en rehabilitering. Den gamle hallen er 100 år, den nye 20 år og taket lekker. Det er ikke sendt noe forslag tidligere men det skal gjøres i år.
- Det bør det bygges et offentlig toalett på det området i Harkmark der det er bygget brygge for kanobruk.

Mones

Området rundt balløkka videreutvikles med lys og gapahuk.

Holum

Viser til vedlegg med referat og innspill fra medvirkningsmøte i Holum.

Harkmark

Viser til vedlegg med referat og innspill fra medvirkningsmøte i Harkmark.

Tregde-Skjernøy

Viser til vedlegg med innspill fra Skjernøy.

UTFORDRINGER – VIRKEMIDLER

Under dette punktet vil følgende punkter bli drøftet:

- Sikring av arealer
- Finansiering av utbyggingskostnader
- Driftskonsekvenser for utbygger
- Godkjenning av anlegg, informasjon og rådgivning
- Utfordringer

Kvalitet på anleggene:

Grusbaner blir fort overgrodd av gress og trær som fort vokser opp hvis den i perioder brukes lite.

Arbeidsgruppen mener kommunen bør legge mer vekt på kvalitet enn arealstørrelse og ved å bygge mindre anlegg med fast dekke. Dette forenkler vedlikeholdet og holder mange flere år.

Alt fallunderlag bør være av gummi.

Sikring av arealer

Sikring av arealer for lek, idrett og friluftsliv er en forutsetning for en videre utbygging og tilrettelegging.

Det er derfor av avgjørende betydning at disse anleggenes arealer sikres gjennom kommuneplanen, kommunedelplaner og reguleringsplaner.

Det vises i denne sammenheng til Mandal kommunes vedtatte retningslinjer for tettheten av lekearealer og friluftsområder i alle boligområder.

Sikre parkering og tilkomst til turområder i viktige og populære turområder.

Finansiering av utbyggingskostnader**Spillemidler**

Mange ulike anlegg for idrett eller friluftsliv kan delfinansieres med spillemidler under forutsetning av at tiltakene er med i kommunedelplanen / prioritert handlingsprogram.

Det stilles krav til anlegg som får spillemidler, se "Forskrift og bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet". Fra 2008 skal foreningene sende elektronisk

søknad om spillemidler til kommunen. Kommunen sender søknaden elektronisk videre til Kultur- og kirkedepartementet og Vest-Agder fylkeskommune.

Kulturenheten i Mandal kommune bistår lag og foreninger med den formelle kunnskap som trengs for å søke om spillemidler. Det gis informasjon om krav til søknadens innhold, regnskapsføring og dokumentasjon, og til hvilke typer anlegg som prioriteres. Her kan nevnes:

- Planlegging og prosjektering av anlegg
- Rettledning om tilskuddsordninger
- Godkjenning av planer
- Eventuelt annet som måtte være problem for foreningene.

Arbeidet med å fremskaffe de nødvendige dokumenter til søknaden påligger utbygger, som også må forplikte seg til å overholde kravene som stilles til anlegg med spillemidler.

For store anlegg må planene godkjennes av kulturdepartementet før det kan søkes om spillemidler.

Annen finansiering

Det er alltid behov for egenfinansiering i tillegg til spillemidlene. Det kan være private og/eller kommunale midler, samt eventuell dugnadsinnsats.

Tiltak til friluftslivsformål kan også søkes delfinansiert ved statstilskudd, etter søknad til Fylkesmannen.

Kommunale midler.

Bystyret vedtar bruk av kommunale midler der det er aktuelt.

Driftskonsekvenser for utbygger

Idrett

I forbindelse med søknad om spillemidler settes det krav om plan som sier hvordan anlegget skal drives og vedlikeholdes.

Det er viktig at alle foreninger som nytter et kommunalt anlegg får en påvirkningsmulighet inn til driften av anlegget. Kommunen må derfor forsøke å ta foreningene med på høring i forbindelse med driftsmessige forhold.

Det må settes av midler til drift og vedlikehold ved nyinvesteringer.

Friluftsliv

FLIR vedlikeholder de anleggene de opparbeider. Miljøverndepartementet har ansvar for vedlikehold av skjærgårdsparken, i samarbeid med kommunen. For å få statsmidler til erverv eller opparbeidelse må kommunen påta seg et vedlikeholdsansvar.

Godkjenning av anlegg, informasjon og rådgivning

Rådgivning og hjelp til planlegging av anlegg kan og må være et viktig kommunalt virkemiddel for lag og organisasjoner som har planer om utbygging av anlegg eller driver anlegg.

Slik hjelp kan, så langt det er kapasitet til det, hentes i kommunens administrasjon, enten hos teknisk forvaltning, bygg og eiendom, kulturenheten (avhengig av hva problemet gjelder), hos fylkesidrettskonsulenten, eller kommunen kan bistå med å hente frem hjelp der hjelpen finnes. Dette kan være hjelp innen områder som:

- Planlegging av anlegg
- Prosjektering av anlegg
- Rettledning om tilskuddsordninger
- Godkjenning av planer
- Eventuelt annet som måtte forestå foreningene som et problem.

For store anlegg må planene godkjennes av kulturdepartementet før det kan søkes om spillemidler.

Vises for øvrig til at de mindre kostnadskrevenne anlegg kan behandles fortløpende uavhengig av prioritert handlingsprogram. Inntil 50 % spillemidler av totalkostnad kr 80.000. Staten viderefører denne ordningen i 2013.

9. HANDLINGSPROGRAM FOR AKTIVITET

Nr	Tiltak	Ansvarlig	Kostnad	Kommentar
1	Seniorturer	FREM		Hver onsdag. Videreføres
2	Seniorturer "Light"	FREM		Hver tirsdag. Videreføres
3	Naturlosturer	FREM (lokalt)		Videreføres
4	Saktegruppe	FREM/Naturvern-forbundet		Videreføres
5	Stavgang	Turnforeningen og Folkehelsekomiteen		Arrangeres jevnlig, etter behov
6	Trø te jobb	Sykkkelbyen Mandal		Årlig, videreføres
7	Sykkelorientering	Sykkkelbyen Mandal		
8	Topptur	FREM		

Informasjonsopplegg: Bekjentgjøres i lokalavis hvert halvår, og på hjemmesidene til FREM og Mandal kommune.

Tiltaksliste friluftslivstiltak

- Skarvøya
- Utbedring/merking av stier (jfr Vestre Skogsfjord Vel)
- Sjøsandén

10. LISTE OVER LANGSIKTIGE BEHOV

Listen er satt opp på bakgrunn av forslag som følge av innspill, merknader og medvirkningsmøter, og forslag fra arbeidsgruppen.

Listen er organisert etter hovedoverskriftene:

1. UTENDØRS FRIIDRETTSANLEGG
2. UTENDØRS FOTBALLANLEGG
3. ANDRE UTENDØRS IDRETTSANLEGG
4. INNENDØRSANLEGG
5. OMRÅDER OG ANLEGG FOR FRILUFTSLIV/FYSISK AKTIVITET
6. OMRÅDER OG ANLEGG FOR LEK

Alle anlegg som er tenkt gjennomført i den nærmeste fremtid (10-12 år) er tatt med. Ikke samtlige anlegg er så planlagte at det kan foreligge noe økonomisk overslag på realiseringen av disse. Derfor er noen av kostnadene bare anslått til en verdi. Det samme gjelder også enkelte av driftsutgiftene, men tallene her baserer seg i vesentlig grad på erfaringstall fra andre kommuner med tilsvarende anlegg, og egne erfaringer fra kommunens drift av tilsvarende anlegg. Rubrikken for eier/utbygger står åpen der det er usikkerhet om områdene er kommunale, statlige eller private, eller sammensatte eierforhold.

